

Martin Heidegger:

STAVKI O "Znanosti"¹

1. "Znanost" moramo tu vedno razumeti v novoveškem smislu. Srednjeveški "nauk" in grško "spoznanje" sta popolnoma različna od tega, čeravno posredno in spremenjena sodoločata to, kar danes poznamo kot "znanost" in kar tudi edino moremo, v skladu z našim zgodovinskim položajem, izvajati kot "znanost".

2. Potemtakem "znanost" sama ni neka vednost (št. 23) v smislu utemeljitve in ohranjanja neke bistvene resnice. Znanost je izpeljana ustanova in ureditev (*Einrichtung*) vednosti, se pravi narejevalsko-napravljalsko odpiranje in pripravljanje (*machenschaftliche Aufmachung*) območja pravilnosti znotraj sicer skrivnega in za znanost sploh ne vprašljivega okrožja neke resnice (o "naravi", "zgodovini", "pravu" npr.).

3. "Znanstveno" spoznavno bivajoče je "znanosti" vsakokrat *vnaprej dano* v neki skozi znanost samo nikoli dojemljivi "resnici" o spoznanem področju bivajočega. Bivajoče *kot področje* za znanost obstaja tu pred njo; bivajoče je positum in vsaka znanost je v sebi "pozitivna" znanost (tudi matematika).

4. Od tod nikoli in nikjer ne obstaja znanost kot taka ("die" Wissenschaft), recimo tako, kakor obstajata "umetnost" in "filozofija", ki sta vselej bistveno in polno v sebi, kar sta, kadar sta zgodovinsko. "Znanost" je le formalni naslov, ki za svoje razumetje terja, da je zraven mišljena k znanosti pripadna ustanovna razpadlost (*einrichtungsmässige Zerfällung*) v posamezne, se pravi kot oposamljajoče se znanosti. Torej, kakor je vsaka znanost "pozitivna", tako mora biti vsaka tudi "posamezna" znanost.

5. "Specialistika" ni recimo neko znamenje propada in iztirjenosti znanosti kot take in tudi ne, recimo, le neko neizogibno zlo kot posledica napredka in nepreglednosti, delitve dela, temveč *nujna* notranja posledica njenega značaja kot posamezne znanosti ter neosvojljiv pogoj njenega obstoja in to pomeni vedno njenega napredka. Kje se nahaja izvorni razlog razpadlosti? V bivajočnosti kot predstavljenosti.

6. Vsaka znanost, tudi tako imenovana "opisujoča", je *pojasnjevalna*: nepoznano in neznanke nekega področja so z različnimi načini in dometi redukcije privedene nazaj na nekaj poznane in umevne. Pripravljanje in dajanje na voljo pogojev pojasnjevanja je raziskovanje.

7. Glede na to, kako tisto, kar je razumljeno, in zahteva razumljivosti vnaprej določata področje posamezne znanosti, je oblikovana ter kot vsakokratno zadostno opredeljena sovisnost *pojasnjevanja* (npr. pojasnitev neke podobe ali poslikave v fizikalno-kemičnem oziru; pojasnitev njene predmetnosti v fiziološko-psihološkem oziru; pojasnitev "dela" v "zgodovinskem" pogledu in pojasnitev v "umetniškem" pogledu).

8. Ustanovitev in naravnost nekega vedenja (vnaprej izkušene bistvene resnice) (prim. št. 2) se izvaja kot izgradnja in dodelava pojasnjevalne sovisnosti, ki za svoje omogočenje terja *vseplošno vezanost* raziskovanja na vsakokratno stvarno področje in sicer znotraj pogleda, v katerega je pomaknjeno. *Ta* vezanost znanosti kot uravnav pravilnostnih sovisnosti je njim pripadajoča *strogost*. Vsaka znanost je tako, kakor mora biti "pozitivna" ter se mora iz vsakokratnega pogleda na vsakokratno področje oposamezniti, v sebi stroga.

9. Razgrnitev strogosti neke znanosti se izvršuje po načinih napredovanja, ravnanja (upoštevanja pogleda na stvarno področje) in postopka (izvedbe raziskovanja in prikaza), v "metodi". To napredovanje in ravnanje vselej privede predmetno okrožje v določeno smer pojasnljivosti, ki načeloma že zagotavlja, da "rezultati" ne izostajajo. (Vedno pride nekaj ven.)

Temeljni način ravnanja v vsem pojasnjevanju je zasledovanje in naprej posegajoča nastavitve posameznih vrst in verig neprekinjeno tekočih vzročno-účinkovnih odnosov. To delovno-narejevalsko (machenschaftliche) bistvo bivajočega, čeravno ni spoznano *kot takšno*, ne le opravičuje, temveč v brezmejnem stopnjevanju terja to v izsledke prepričano mišljenje v "kavzalnostih", ki so strogo vzeto samo "če-potem"-odnosi v podobi kadar-tedaj (kamor zato spada tudi "statistika" moderne fizike, ki "kavzalnosti" nikakor ne premaga, temveč jo samo prinese na svetlo). Domnevati, da je s to, dozdevno "svobodno" vzročnostjo prej mogoče dojeti bivajoče kot "živo", izdaja zgolj skrivno osnovno prepričanje, da bi nekega dne pod pokroviteljstvo pojasnitve postavili tudi živo življenje. Ta korak je toliko bližji, ker na strani naravi nasprotnega področja, v zgodovini, prevladuje čisto "historična" oz. "predzgodovinska" metoda, ki misli popolnoma v kavzalnostih ter "življenje" in "doživljivo" dela dostopno vzročnemu preračunu ter edinole v tem vidi formo zgodovinske "vednosti". Da pa se v zgodovini kot sodoločujoča dopuščata "slučaj" in "usoda", šele prav izpričuje samovladje kavzalnega mišljenja, kolikor vendarle "slučaj" in "usoda" predstavljata samo vzročno-účinkovne odnose, ki niso natančno in enoznačno izračunljivi. Da pa bi zgodovinsko bivajoče sploh moglo imeti neko popolnoma drugačno (na tu-bitu utemeljeno) vrsto biti, se historiji nikdar ne more dopovedati, ker bi tedaj le-ta morala samo sebe opustiti (o bistvu zgodovine prim. premisleke I, 33sl., 68sl., 74sl.). Kajti *kot znanost* ima za svoje vnaprej opredeljeno področje izteka nekaj samoumevnega, to kar je povprečni razumljivosti brezpogojno primerno, a takšna razumljivost se terja iz bistva znanosti kot ustanovitve pravilnosti znotraj obvladovanja in usmerjanja vsega predmetnega v službi *izrabljanja in vzgajanja (Züchtung)*.

10. Kolikor ima "znanost" edino sebi primerno nalogo v preučevanju svojega področja, nosi znanost sama v sebi silo gibanja k *stopnjevanju* prednostnega položaja ravnanja in postopka nasproti samemu stvarnemu področju. Odločilno vprašanje za znanost kot tako *ni*, kateri bistveni karakter ima bivajoče samo, ki leži v temelju stvarnega področja, temveč ali je s tem ali z onim postopkom za raziskavo pričakovati neko "spoznanje", se pravi nek *izid*. Vodilni je pogled na

ustanovitev in pripravo "rezultatov". Izsledki in posebej šele njihovo neposredno uporabno prisvajanje zagotavljajo pravilnost raziskovanja, a takšna znanstvena pravilnost velja kot resnica nekega vedenja. V sklicevanju na "rezultate" in njihovo koristnost mora "Znanost" ("die" Wissenschaft) iz sebe ven iskati potrditev svoje nujnosti (če se pri tem "znanstvo" opravičuje kot "kulturna vrednota" ali kot "v službi ljudstva" ali kot "politična znanost", v *bistvu* ne predstavlja *nobene*ga razločka, zaradi česar se tedaj vsa opravičila in "osmislitve" te vrste vseprek križajo ter se kljub navideznem sovraštvu bolj in bolj izkazujejo kot skupaj spadajoče). Samo povsem novoveška (se pravi "liberalna") znanost more biti "ljudska znanost". Samo novoveška znanost na osnovi prednostnega položaja postopka pred stvarjo ter pravilnosti sodbe pred resnico bivajočega dovoljuje vselej po potrebi nastavljivo preklapljanje na različne smotre (izvedba odločnega materializma in tehnicizma v boljše vizmu; intervencija v štiriletnem planu; uporaba za politično vzgojo). "Znanost" je tu povsod *ista* ter ravno skozi te različne postavitve smotrov postaja v osnovi vedno bolj enovrstno oblikovana, to se pravi "vedno bolj internacionalna".

Ker "znanstvo" ni vednost, temveč ustanovitev pravilnosti nekega pojasnjevalnega področja, "znanosti" tudi nujno iz vsakokratno novih določil namembnosti takoj prejmejo nove "vzgone", s pomočjo katerih se hkrati izgovorijo pred vsakim možnim (namreč vsakim bistvenim) ogrožanjem ter morejo s ponovno "pomirjenostjo" raziskovati dalje. Tako je bilo sedaj potrebnih samo nekaj let, da si je "znanost" prišla na jasno glede tega, da se njeno "liberalno" bistvo in njen "ideal objektivnosti" ne le dobro sporazumevata s politično-ljudsko "naravnostjo", temveč sta zanjo nepogrešljivi. In od tod mora biti sedaj tako s strani "znanosti" kakor s strani "svetovnega nazora" *enodušno* priznано, da je bil govor o "krizi" znanosti dejansko samo besedičenje. "Ljudska" "organizacija" "Znanosti" ("der" Wissenschaft) se giblje po taistem tiru kakor "amerikanska", vprašanje je zgolj, na kateri strani so za hitrejša in popolno razpolaganje postavljena večja sredstva in sile, da bi *nespremenjeno* ter iz sebe tudi nespremenljivo bistvo novoveške znanosti gnale proti njenemu skrajnemu končnemu stanju, "naloga", ki lahko zahteva še stoletja in vedno bolj dokončno izključuje sleherno

možnost neke "krize" znanosti, se pravi neke bistvene menjave vednosti in resnice.

11. Vsaka znanost je stroga, toda ni vsaka znanost "*eksaktna znanost*". Pojem "eksaktnega" je večznačen. V splošnem ta beseda pomeni: natančen, odmerjen, skrben. V tem smislu je vsaka znanost po zahtevi "eksaktna", namreč glede na skrbnost *rokovanja* z metodo kot zasledovanja strogosti, ki se nahaja v bistvu znanosti. Če pa "eksakten" pomeni toliko kot številčno določen, merjen ali izračunan, tedaj je eksaktnost karakter neke *metode same* (celo že njena predgradnja), ne zgolj vrsta njene uporabe.

12. Če pomeni "eksaktnost" sam merski in računski postopek, tedaj velja stavek: Neka znanost *more* biti eksaktna samo zato, ker mora biti stroga.

13. Toda neka znanost *mora* biti eksaktna (da bi ostala stroga, se pravi znanost), ko pa je njeno stvarno področje vnaprej nastavljeno kot samo s kvantitativnim merjenjem in računanjem dostopno ter edinole tako rezultate dopuščajoče območje (novoveški pojem "narave").

14. Nasprotno pa morajo "duhovne znanosti", da bi bile *stroge*, nujno ostati *neeksaktne*. To ni pomanjkljivost, temveč njihova odlika. Pri tem ostaja izvajanje strogosti duhovnih znanosti glede na merjenje dosežkov vedno veliko težje kot pa izpeljava eksaktnosti "eksaktnih" znanosti.

15. Kot pozitivna in posamezna je vsaka znanost v svoji strogosti napotena na poznavanje svojega stvarnega področja, na preučevanje tega področja, na *empeiria* ter experimentum v najširšem smislu. Celo matematika potrebuje experientia, enostavno jemanje na znanje svojih najenostavnejših predmetov in njihovih določil v aksiomih.

16. Vsaka znanost je raziskujoče preučevanje, toda vsaka znanost ne more biti "eksperimentalna" v smislu novoveškega pojma eksperimenta.

17. Nasprotno pa znanost, ki meri (eksaktna), *mora* biti *eksperimentalna*. "Eksperiment" je nujna bistvena posledica eksaktnosti, tako da neka znanost nikakor ni eksaktna zaradi tega, ker eksperimentira.

(prim. o *experiri, experimentum* in "eksperimentu" kot *izvedbi poskusa* v novoveškem smislu, Odzvek 77).

18. Novoveška nasprotna oblika "eksperimentalne" znanosti je iz "virov" črpajoča "historiografija" ter njena zvrst "*predzgodovina*", na kateri se da morda najbolj prodorno ponazoriti bistvo *vsakršne* historije, da namreč nikoli ne doseže *zgodovine*.

Vsaka "historija" se hrani iz primerjanja ter služi širjenju možnosti primerjanja. Čeravno je primerjanje dozdevno gledalo na *razločke*, pa vendar za historijo *razločki* nikoli ne postanejo odločna različnost in to pomeni edinstvenost enkratnega ter enostavnega, spričo katerega bi historija, ako bi sploh kdaj mogla privedi do nečesa takšnega, morala samo sebe spoznati za nezadostno. Nezavedna (*ungewusste*) predslutnja grozečega zanikanja njenega lastnega bistva, ki ji grozi od zgodovinskosti, je najbolj notranji temelj, zakaj historično primerjanje razlike dojema samo zato, da bi jih uvrstilo v širši in bolj zamotan okoliš primerljivosti. Primerjanje vsega pa je v bistvu izenačevanje, zvajanje nazaj na nekaj enakega, kar kot takšno sploh ne pride do vednosti, temveč tvori tisto samoumevnost, iz katere vse pojasnjevanje in nanašanje jemlje svojo jasnost. Čim manj je prikazana zgodovina sama, a čim bolj so popisani in preračunani in prikazani samo dejanja, dela, proizvodi in mnenja kot pripetljaji v njihovem zapovrstju in različnosti, tem lažje more historija zadoščati sebi lastni strogosti. Da pa se vedno giblje v tem okolju, se najbolj razločno izkazuje skozi "napredek" historičnih znanosti. Ta obstaja v vsakokratnih in vselej različno povzročenih zamenjavah vodilnih pogledov primerjanja. Odkritje tako imenovanega novega "materiala" je vedno posledica, ne razlog, na novo izbranega pogleda pojasnjevanja. Pri tem lahko obstajajo dobe, ki se ob dozdevni izključitvi vsakršne "razlage" in "predstavitve" omejujejo čisto na zagotavljanje "virov", ki so tedaj sami označeni kot dejanske "najdbe". Toda celo ta zagotovitev "najdb" in najdljivega takoj in nujno prehaja v *pojasnjevanje* in s tem v uveljavljanje nekega vodilnega pogleda (najbolj groba dodelitev in vključitev neke najdbe v že najdeno je pojasnitev).

V poteku razvoja historije ne narašča samo material, gradivo ne postaja samo bolj pregledno ter z izboljšanimi napravami in

ustanovami nagleje in zanesljiveje dostopno, temveč predvsem postaja v sebi vedno obstojnejše, se pravi da ostaja vedno bolj nespremenjeno v menjavi pogledov, ki jim je podrejeno. Historično delo postaja s tem vedno bolj udobno, ker je treba izpeljati le še uporabo nekega novega pogleda razlage v že vzpostavljenem materialu. Toda vidika razlage nikoli ne vpeljuje historija sama, temveč je ta pogled vedno le odsev sodobne zgodovine, v kateri se historik nahaja, ki pa je *on* ravno ne more zgodovinsko poznati, temveč jo lahko slednjič le znova historično pojasnjuje. Zamenjava vidika razlage pa tedaj za daljši čas znova zajamči obilje novih odkritij, kar spet okrepi historijo samo v samozavestnosti njene naprednosti ter jo vedno bolj učvrsti v njej lastnem izmikanju pred zgodovino. Ako pa je zdaj celo nek določen vidik razlage povzdignjen v edino merodajnega, tedaj v tej enoznačnosti vodilnega vidika historija vrh tega najde še sredstvo, da se dvigne nad dotedanjo, v svojih pogledih spreminjajočo se historijo, in da to stalnost svojega "raziskovanja" pripelje do zdavnaj zaželeni skladnosti z "eksaktnimi znanostmi" ter postane dejanska "znanost", kar se izpričuje v tem, da postane "primerna za inštitut" in obrat (nekako podobno ustanovam Družbe cesarja Wilhelma). Tej dopolnitvi historije v zagotovljenem "znanstvu" nikakor ne nasprotuje, da se poslej njen glavni dosežek izvršuje v obliki časopisnega poročanja (reportaže) ter da historiki začnejo hlepeti po takšnih prikazih svetovne zgodovine. Kajti tu že nastaja, in ne slučajno, "časopisna znanost". V njej vidijo še neko podvrsto, ako ne celo neko popačenje historije, v resnici pa je samo zadnja vnaprejšnja preusvojitev bistva historije kot novoveške znanosti. Upoštevati kaže neizogibno vezavo te "časopisne znanosti"² v širokem smislu z založniško industrijo. Obedve v svoji enotnosti izvirata iz novoveškega tehničnega bistva. (Brž ko bo od tod "filozofska fakulteta" enkrat odločno izgrajena za to, kar že sedaj je, bosta novinarstvo ter geografija postali njeni temeljni znanosti. Vsepovsod razločno notranje hiranje teh "fakultet" je samo posledica manjkajočega poguma, da bi

svoj navidezni filozofski značaj odločno odložile ter dale ves prostor obratnemu značaju bodoče "duhovne znanosti".)

Kljub temu, da teologija ostaja "svetovnonazorsko" drugače določena, je čisto obratovalno v službi *svojega* poslanstva *kot znanosti* na veliko bolj razviti stopnji kot "duhovne znanosti", zaradi česar je docela v redu, ako je teološka fakulteta postavljena sicer za medicinsko in pravno, toda pred filozofsko.

Historija, vedno razumljena v posebnosti novoveške znanosti, na katero pretendira, je stalno izmikanje pred zgodovino. Toda celo v tem izmikanju še zadržuje nek odnos do zgodovine, in to pelje historijo in historika v dvournost.

Ako pa zgodovine ne pojasnjujemo historično in ako zgodovina ni preračunana na določeno podobo za določene smotre izrekovanja mnenja in oblikovanja politične miselnosti, temveč je sama zgodovina postavljena nazaj v edinstvenost svoje nepojasnljivosti ter je skozi njo postavljeno pod vprašaj in k stalnemu odločanju o samem sebi vsakršno historično obračanje ter vsako iz nje izvirajoče ocenjevanje in verovanje, tedaj se izvršuje to, kar se lahko imenuje zgodovinsko mišljenje. Zgodovinski mislec je bistveno različen prav tako od historika kakor od filozofa. Še najmanj pa ga smemo povezovati s tisto navidezno tvorbo, ki jo običajno imenujejo "filozofija zgodovine". Zgodovinski mislec ima sredino svojega razmišljanja in prikazovanja vselej v nekem določenem področju ustvarjanja, odločitev, viškov in padcev znotraj zgodovine (bodisi pesništvo, bodisi likovna umetnost, bodisi ustanovitve in vodenje države). Kolikor se sedanje in prihodnje obdobje, čeprav na docela različen način, razvijata kot zgodovini, sedanje-novoveško obdobje, kolikor zgodovino historično odriva, ne da bi se ji moglo izogniti, prihodnje obdobje, kolikor se mora zasukati v enostavnost in ostrino zgodovinske biti, se danes nujno, gledano od zunaj, zabrisujejo meje likov historika in zgodovinskega misleca; to pa tem bolj, ker historija v skladu z naraščajočo izoblikovanostjo svoje časopisnoznanstvene posebnosti na osnovi svojih reportažnih celovitih prikazov razširja kočljiv videz nekega nadznanstvenega obravnavanja zgodovine ter tako pripelje zgodovinsko preučevanje v popolno zmedo. Le-ta pa se še enkrat

stopnjuje skozi krščansko zgodovinsko apologetiko, ki je od Avguštinove civitas dei prišla do moči in postala običajna, medtem ko so v njeno službo danes stopili tudi že vsi nekristjani, ki jim je vse do golega reševanja dosedanjega, se pravi, da jim je vse do preprečevanja bistvenih odločitev.

Pristno zgodovinsko mišljenje bo zato spoznatno le malokaterim in izmed teh maloštevilnih bodo le redki skozi splošni mišmaš zgodovinskega menjenja rešili zgodovinsko vedenje v pripravljenost za odločitev nekega prihodnjega pokolenja.

Še dalj kakor zgodovina je potisnjena narava, a zapora nasproti njej postaja toliko popolnejša, kolikor se spoznanje narave razvija do "organskega" obravnavanja, ne da bi vedeli, da "organizem" predstavlja samo dopolnitev "mehanizma". Od tod se dogaja, da obdobje neobrzanega "tehniciзма" lahko hkrati najde svojo samorazlago v "organskem svetovnem nazoru".

19. Z naraščajočo utrditvijo narejevalsko-kovarsko-tehničnega bistva vseh znanosti bo vedno bolj stopala v ozadje predmetnostna in postopkovna razlika med naravoslovnimi in duhovnimi znanostmi. One postajajo sestavina strojne tehnike in pogonov, te se razraščajo v zajetno časopisno znanost orjaškega obsega, v kateri se sedanje "doživljanje" tekoče historično razlaga ter v tej razlagi dovaja k svoji čim hitrejši ter čim lažje razumljivi *objavi* za slehernega.

20. "Univerze" kot "mesta znanstvenega raziskovanja in poučevanja" (takšne narave so stvaritve 19. stoletja) postajajo čisti, vedno bolj "po dejanskosti narejeni" obratovalni zavodi, v katerih nič ne pride do odločitve. Zadnji ostanek neke *kulturne dekoracije* bodo zadržale samo tako dolgo, kolikor morajo za zdaj hkrati še ostati sredstvo "kulturnopolitične" propagande. Iz njih se nič več ne bo moglo razgrniti nekakšno bistvo "universitas": enkrat zato, ker politično-ljudsko držanje v bojni pripravljenosti nekaj takšnega napravi odvečno, potem pa še zato, ker je znanstveno obratovanje samo mogoče veliko bolj zanesljivo in udobno vzdrževati v teku brez "univerzitetništva", se pravi tukaj enostavno brez volje do osmisilitve. Filozofija, tukaj razumljena samo

kot misleča osmislitev na resnico in to pomeni vprašljivost biti (des Seyns), ne kot historična in "sisteme" izdelujoča učenost, nima na "univerzi" in še posebej v obratovalnem zavodu, kar bo univerza postala, nobenega mesta. Kajti filozofija sploh "nima" nikjer nekega takega mesta, razen tistega, ki ga sama osnuje, h kateremu pa neposredno ne zmore peljati nobena pot od kakršnekoli trdne ustanove.

21. Zgoraj navedena označitev "znanosti" ne izvira iz neke nasprotnosti do nje, ker kaj takšnega sploh ni mogoče. Ob vsej svoji današnji orjaški razširitvi in zagotovljenosti uspeha ter zajetnosti namreč znanost nima v sebi predpostavk *bistvenega ranga*, na osnovi katerih bi jo sploh bilo mogoče pomakniti v nasprotje z vednostjo mišljenja. Filozofija ni niti proti niti za znanost, temveč jo prepusti njenemu lastnemu pohlepu po njeni lastni koristi, da bi vedno bolj praktično in hitreje zagotavljala vedno bolj uporabne izsledke in da bi tako uporabljanje in čutenje potreb vedno bolj nerazrešljivo obrnila v odvisnost od vsakokratnih izsledkov in njihovega preseganja.

22. Ako pride, kakor mora priti, do pripoznanja zgoraj in vnaprej določenega bistva novoveške znanosti, njene čiste ter nujno službene in ustrezljive obratovalne posebnosti ter za to potrebnih ustanov, tedaj moramo v obzorju tega priznanja v bodoče pričakovati, celo izračunati, orjaški napredek znanosti. Izkoriščanje in izrabljanje zemlje, vzgojo in usmerjanje bodo ti napredki privedli v danes še nepredstavljava stanja, katerih ne more preprečiti ali tudi vsaj zadržati nikakršno romantično obujanje spomina na to, kar je bilo prej, nekoč in drugačno. Toda ti napredki so tudi vedno redkeje še popisani kot nekaj presenetljivega in vpadljivega, recimo kot kulturni dosežki, temveč si zapovrstjo sledijo in se tako rekoč kot poslovne skrivnosti izrabljajo ter se glede na njihove izsledke tako tudi razpečavajo. Šele potem ko je znanost dosegla to obratovalno nevpadljivost odmotavanja, je tam, kamor njo samo vleče: tedaj znanost skupaj z razpustitvijo vsega bivajočega razpusti samo sebe. Z razgledom na ta konec kot zelo trajno končno stanje, ki se vedno kaže kot nek izvor, se danes znanost nahaja v svojem najboljšem začetku. Samo slepi in nori bodo danes govorili o "koncu" znanosti.

23. "Znanost" izvršuje zagotavljanje stanja popolne odsotnosti potreb v vedenju ter zategadelj v obdobju popolne nevprašljivosti vselej ostaja "najmodernejša". Dognani so vsi smotri in koristi, vsa sredstva so pri roki, sleherni uživanje je izvedljivo, treba je le še premagati razlike v stopnji omikanosti ter izsledkom priskrbeti največjo možno širino najlažje uporabe. Skriti cilj, h kateremu vse to in drugo hiti, ne da bi o tem vsaj nekaj slutilo ali moglo slutiti, je stanje popolnega dolgočasje (prim. predavanja 1929/1930³) v okrožju najlastnejših pridobitev, ki same nekega dne ne morejo več prikrivati značaja dolgočasje, ako je tedaj še ostal prebitek v moči vedenja, da bi se v tem stanju vsaj prestrašili in da bi razgalili to stanje samo ter v njem zevajočo zapuščenost biti bivajočega.

24. Vendar, velika *strahota in odstavitev (das Entsetzen)* prihaja samo iz bistvenega, že v *izvoru* nahajajočega se *vedenja*, nikoli pa iz nemoči ali gole nepomogljive nespameti. Vedenje pa je obstojnost (Inständigkeit) v dostojanstvu vprašanja o biti, ki svojo edino čast ohranja tako, da se dovolj redko podari in razdaja v zavračanju kot zakriti dogodek mimohoda odločitve o prispetju in begu bogov v bivajočem. Kateri od prihodnjih ljudi utemeljuje ta trenutek mimohoda k izvoru nekega drugega "obdobja", hočem reči: neke druge zgodovine biti?

Razpuščanje in povezovanje znanstveno nosilnih fakultet

Historične duhovne znanosti postajajo *časopisna* znanost. Naravoslovne znanosti postajajo *strojna* znanost.

"Časopis" in "stroj" sta menjena v bistvenem smislu kot izpostavljena in zmagovita načina dokončnega (saj novi vek poganjata k dovršitvi) opredmetenja, ki vsrkava vase vso stvarskost bivajočega in samo bivajoče pušča samo še kot povod doživljanja.

S tem prvenstvom postopka v ustanavljanju in pripravljanju prihajata obe skupini znanosti do soglasja glede bistvenega, se pravi svojega *obratovalnega* karakterja.

Ta "razvoj" novoveške znanosti v smeri njenega bistva je danes viden šele malokaterim ter ga s strani večine zavračajo kot neobstajajoč. Tudi se ga ne da dokazovati z dejstvi, temveč ga je mogoče dojeti samo iz nekega vedenja o zgodovini biti. Mnogi "raziskovalci" bodo sami sebe še predstavljali kot pripadnike preizkušenih izročil 19. stoletja. Prav tako bodo številni v odnosu do svojih predmetov še našli novo vsebinsko obogatitev in zadovoljitev ter jo morda še uveljavili v poučevanju, toda vse to ničesar ne dokazuje proti *tistemu* dogajanju, v katerega je umeščena celotna ustanova "znanstva". Iz tega se znanost ne le nikoli ne bo mogla iztrgati, temveč rešitve iz tega tudi in predvsem nikoli ne bo hotela ter jo bo tem manj mogla hoteti, čim bolj napreduje.

To dogajanje pa predvsem tudi ni morda kak pojav na sedanji nemški univerzi, temveč zadeva vse, kar bo kjerkoli si že bodi in kadarkoli v bodoče še hotelo reči kako besedo kot "znanost".

Ako se dosedanje in prejšnje oblike ustanov pri tem še dolgo ohranjajo, pa bodo nekega dne tem odločnejše in razločnejše izrazile to, kar se je dogajalo izza njihovega navideznega okrilja.*

Prevedel Valentin Kalan

*

Za Machenschaft prim. Beiträge zur Philosophie (Vom Ereignis), o. c. nr. 61 ter nr. 64 do 68. Machenschaft prevaja poesis, techne, mechane in sophia ter označuje ontično strukturo postavlja (Gestell).